

ارائه روشی جدید مبتنی بر برنامه‌نویسی ژنتیک برای وزن‌دهی قواعد فازی در طبقه‌بندی نامتوازن

محبوبه مهدی‌زاده و مهدی افتخاری

بخش مهندسی کامپیوتر، دانشکده فنی و مهندسی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران

چکیده

در زمینه مسائل طبقه‌بندی، اغلب با طبقه‌هایی مواجه می‌شویم که تعداد نمونه‌های متفاوتی دارند؛ یعنی کلاس‌هایی با تعداد نمونه زیاد و کلاس‌هایی با تعداد نمونه کم؛ این مسائل طبقه‌بندی با مجموعه‌داده‌های نامتوازن «نامیده می‌شوند. سامانه‌های طبقه‌بندی مبتنی بر قوانین فازی (FRBCS) یکی از رایج‌ترین سامانه‌های مدل‌سازی فازی استفاده شده، برای حل مسائل طبقه‌بندی است. وزن‌دهی قوانین اغلب برای بهبود دقت طبقه‌بندی استفاده می‌شود و به‌طور معمول نسخه‌های فازی *support* و *confidence* برای تولید وزن قوانین فازی بکار می‌روند. در این مقاله، یک روش تکاملی بر مبنای برنامه‌نویسی ژنتیک برای تولید عبارات مربوط به وزن ارائه می‌شود. برای تولید عبارات از چهار معیار *recall* و *lift* و *support* و *confidence* به عنوان پایانه‌های برنامه‌نویسی ژنتیک استفاده می‌کنیم. آزمایش را بر روی بیست مجموعه‌داده از مجموعه‌داده‌ای *keel* اجرا و سپس نتایج بدست آمده را با استفاده از آزمون‌های آماری تحلیل می‌کنیم. نتایج حاصل، نشان می‌دهد که کارایی FRBCS با استفاده از روش پیشنهادی بهبود می‌یابد.

وازگان کلیدی: مسائل با مجموعه‌داده‌های نامتوازن، سامانه‌های طبقه‌بندی مبتنی بر قوانین، وزن‌دهی قوانین، برنامه‌نویسی ژنتیک.

۱- مقدمه

تکنیک‌های یادگیری ماشین در بسیاری از حوزه‌های جهان واقعی مانند اینترنت، مطالعات تجاری و علمی، صنعت و غیره کاربرد دارند. یکی از مهم‌ترین مسائل در زمینه داده‌کاوی و یادگیری ماشین، مسئله کلاس نامتوازن^۱ است (Lopez et al., 2013). مسئله داده نامتوازن زمانی رخ می‌دهد که نمونه‌های یک یا چند کلاس ذاتاً نادرند و یا به سختی جمع‌آوری می‌شوند؛ بنابراین مسئله کلاس نامتوازن بسیار حائز اهمیت است زیرا به‌طور ضمنی در اکثر کاربردهای واقعی مانند تشخیص کلاهبرداری، مدیریت ریسک، تحقیقات پزشکی، تشخیص تولد زودرس و غیره مشاهده می‌شود (Williams et al., 2009; Sun et al., 2009).

مسئله طبقه‌بندی نامتوازن با پرتری بدین صورت تعریف می‌شود: یک مسئله طبقه‌بندی است که در آن تفاوت قابل توجهی میان میزان نمونه‌های دو طبقه وجود دارد. طبقه مثبت یا اقلیت به طبقه‌ای گفته می‌شود که به‌طور معمول از دیدگاه یادگیری بیشترین علاقه و توجه را دارد و درصورتی که نادرست طبقه‌بندی شود، منجر به هزینه بیشتری می‌شود؛ در حالی که طبقه با تعداد نمونه‌های بیشتر طبقه اکثربت یا طبقه منفی نامیده می‌شود. اغلب الگوریتم‌های یادگیری ماشین فرض می‌کنند تعداد نمونه‌های آموزشی در طبقه‌های متفاوت برابرد و براین اساس، یک طبقه‌بند را یاد می‌گیرند. بنابراین زمانی که این الگوریتم‌ها را به داده‌های نامتوازن اعمال می‌کنیم، طبقه‌بند یادگرفته شده بیشتر از طبقه اکثربت منتج می‌شود که این موضوع به پیش‌بینی بسیار ضعیف از طبقه اقلیت

1- Class imbalanced

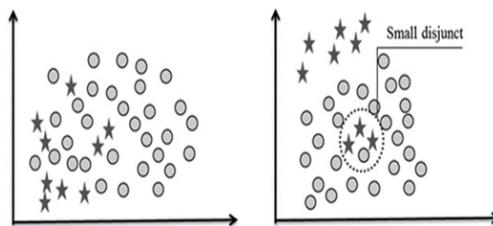
معرفی و سپس معیارهای ارزیابی برای این نوع از مسائل طبقه‌بندی را ارائه می‌کنیم.

۱-۲- مسئله مجموعه‌داده‌های نامتوازن

در مسائل طبقه‌بندی، تعداد نمونه‌های هر کلاس می‌تواند متفاوت باشد. در مسائل طبقه‌بندی باینری، مسئله عدم توازن هنگامی رخ می‌دهد که یک طبقه، تعداد نمونه‌های بسیاری دارد؛ در حالی که طبقه دیگر توسط تعداد نمونه‌های کمی نمایش داده می‌شود. این مسئله، بسیار حائز اهمیت است؛ زیرا بهطور ضمنی در اکثر کاربردهای واقعی (He & Garcia, 2009) از جمله مخابرات، تجارت، پژوهشکی و غیره وجود دارد. در این مسائل، نرخ عدم توازن^۵ متفاوت است. نرخ عدم توازن یا IR برابر با نسبت تعداد نمونه‌های طبقه اکثریت به تعداد نمونه‌های طبقه اقلیت است.

الگوریتم‌های یادگیری ماشین با این فرضیه که «عدم توازن میان طبقه‌ها مانع اصلی در داشتن طبقه‌بندی مناسب است» موفق می‌باشند. با این حال در بعضی از حوزه‌ها با وجود نامتوازن بودن طبقه‌ها، الگوریتم‌های یادگیری ماشین قادرند طبقه‌بندی خوبی را حتی با افزایش عدم توازن ایجاد کنند. این موضوع نشان می‌دهد که عدم توازن به تنها یک دلیل کاهش کارایی الگوریتم‌های یادگیری نیست.

نتایج آزمایش‌ها نشان می‌دهد که مشکل کاهش کارایی به میزان همپوشانی^۶ داده‌های طبقه‌ها نیز بستگی دارد (Lopez et al., 2012). موضوع مهم دیگر در این نوع مسائل، وجود شکاف‌های کوچک^۷ در داده‌های است که اغلب الگوریتم‌های یادگیری در تشخیص این نواحی دچار مشکل می‌شوند. در شکل (۱-۱) این موارد نشان داده شده است (Lopez et al., 2012; Fernández et al., 2009).

(شکل ۱-۱): مثالی از عدم توازن میان طبقه‌ها. شکاف کوچک

(شکل سمت راست) و همپوشانی میان طبقه‌ها

(شکل سمت چپ)

۵- Imbalanced Ratio (IR)

۶- Overlapping

۷- Small disjunct

منجر می‌شود؛ زیرا آموزش طبقه اقلیت به درستی انجام نشده است. بهدلیل عدم کارایی الگوریتم‌های یادگیری استاندارد در مواجهه با مسائل نامتوازن، روش‌های متفاوتی برای حل این نوع مسائل ارائه شده است که به دو دسته اصلی تقسیم می‌شوند: نمونه‌گیری از داده‌ها^۸ و اصلاح الگوریتم‌های موجود.

هدف روش‌های نمونه‌گیری، توازن در توزیع داده‌ها با متناسب کردن نمونه‌های موجود در طبقه‌های است (Yen and Lee, 2009)؛ در این روش‌ها پس از متوازن کردن مجموعه‌داده‌های آموزشی، می‌توان طبقه‌بندهای^۹ استاندارد را برای انجام طبقه‌بندی به کار برد. در دسته دوم، روش‌های سطح الگوریتم سعی دارند با استفاده از بهبود الگوریتم‌های موجود و یا با ارائه روش‌های جدید، مسائل طبقه‌بندی نامتوازن را حل کرده و سبب می‌شوند الگوریتم‌های یادگیری با موضوع عدم توازن طبقه‌ها هماهنگی بیشتری پیدا کنند (Galar et al., 2012).

در این مقاله بر روی دسته دوم تمرکز می‌کنیم و الگوریتمی ارائه می‌دهیم که با مسائل نامتوازن سازگار باشد. برای دستیابی به این هدف از سامانه‌های طبقه‌بندی مبتنی بر قوانین فازی^{۱۰} استفاده می‌کنیم. سامانه‌های طبقه‌بندی مبتنی بر قوانین فازی یکی از رایج‌ترین سامانه‌های مدل‌سازی فازی استفاده شده، برای حل مسائل طبقه‌بندی هستند و وزن دهی به قوانین اغلب برای بهبود دقیق طبقه‌بندی استفاده می‌شود. در روش پیشنهادی برای تولید وزن قوانین از الگوریتم تکاملی برنامه‌نویسی ژنتیک استفاده می‌کنیم و معادلات تولید شده با این روش را به عنوان فرمولی برای محاسبه وزن قوانین به کار می‌بریم.

در روش پیشنهادی، بر روی مسائل طبقه‌بندی باینری تمرکز کرده و از مجموعه دادهای $keel$ ^{۱۱} برای انجام آزمایش‌ها استفاده می‌کنیم. برای بررسی نتایج نیز معیار AUC را به کار می‌بریم که کارایی الگوریتم پیشنهادی را اندازه‌گیری می‌کند (Tahir et al., 2012).

۲- مجموعه‌داده‌های نامتوازن در مسائل

طبقه‌بندی

در این بخش، ابتدا مسئله مجموعه‌داده‌های نامتوازن را

1- Data sampling

2- Classifiers

3 - Fuzzy Rule Based Classification Systems(FRBCS)

4- Keel dataset repository

فصل نهم
پنجم

۳- مفاهیم پایه

در این بخش، مفاهیمی که برای درک بهتر روش پیشنهادی نیاز می‌باشد به اختصار شرح داده شده است. درابتدا سامانه‌های طبقه‌بندی مبتنی بر قوانین فازی(FRBCS) را توضیح می‌دهیم؛ سپس دو روش تولید قوانین فازی را که اغلب برای ساخت پایگاه قوانین استفاده می‌شود، بیان می‌کنیم؛ و پس از آن، روش‌های تشخیص وزنی که به‌طور معمول در FRBCS‌ها به کار می‌روند، بررسی می‌کنیم؛ و در انتها برنامه‌نویسی ژنتیک را شرح می‌دهیم.

۳-۱- سامانه‌های طبقه‌بندی مبتنی بر قوانین فازی

سامانه‌های طبقه‌بندی مبتنی بر قوانین فازی از تعدادی قوانین اگر-آن گاه تشکیل شده است که این قوانین برای مدل کردن رفتار ورودی-خروجی سامانه و طبقه‌بندی الگوها به کار می‌روند. هر مسئله طبقه‌بندی شامل m الگوی آموزشی x_{pi} از M طبقه است که $x_p = (x_{p1}, \dots, x_{pn})$, $p = 1, 2, \dots, m$ ، مقدار α_{mi} ویژگی ($i = 1, 2, \dots, n$) از p امین الگوی آموزشی است.

$$\text{Rule } R_j : \text{If } x_1 \text{ is } A_{j1} \text{ and } \dots \text{ and } x_n \text{ is } A_{jn} \text{ then } \text{Class } = C_j \text{ with } R\ W_j \quad (3)$$

که R_j برچسب زر امین قانون و $x = (x_1, \dots, x_n)$ یک بردار الگوی n بعدی است، A_{ji} یک مجموعه فازی مقدم، C_j برچسب طبقه و $R\ W_j$ وزن قانون است. ما از توابع عضویت مثلثی به عنوان مجموعه‌های فازی مقدم استفاده می‌کنیم (Alcalá-Fdez et al., 2011).

۳-۲-۳- مدل‌های یادگیری قوانین فازی

تولید پایگاه قوانین برای FRBCS‌ها با روش‌های متفاوتی انجام می‌گیرد؛ اما از میان آنها دو روش بیش از سایر روش‌ها استفاده می‌شود. روش اول که توسط چای پیشنهاد شده است (Chi et al., 1996)، روش ونگ-مندل (Wang & Mendel, 1992) را برای مسائل طبقه‌بندی توسعه می‌دهد. دومین روش، توسط ایشیبوچی استفاده شده است که در آن تمامی قوانین (Ishibuchi & Yamamoto, 2004) ممکن در فضای جستجوی مسئله ایجاد می‌شود.

3- Antecedent

4- Chi

5- Wang – Mendel

6- Ishibuchi

۲-۲- معیارهای ارزیابی در مسائل نامتوازن

معیارهای ارزیابی نقشی اساسی در مسائل طبقه‌بندی ایفا می‌کنند. برای ارزیابی کارایی طبقه‌بندها، ساده‌ترین روش تحلیل براساس ماتریس گیجی^۱ است؛ این ماتریس نمونه‌هایی را که برای هر طبقه به درستی و به‌اشتباه تشخیص داده شده‌اند حفظ می‌کند. رایج‌ترین معیار استفاده شده، دقت است:

$$\text{Accuracy} = \frac{TP + TN}{TP + FN + FP + TN} \quad (1)$$

در معادله بالا، TP و TN به ترتیب تعداد نمونه‌های طبقه مثبت و منفی را که به درستی طبقه‌بندی شده‌اند نشان می‌دهند. FN تعداد نمونه‌های طبقه مثبت است که به‌اشتباه منفی پیش‌بینی شده‌اند؛ در حالی که FP تعداد نمونه‌های منفی است که به‌اشتباه مثبت معرفی شده‌اند.

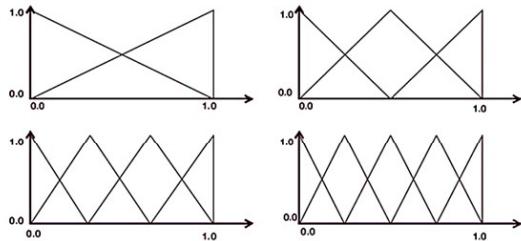
معیار دقت نمی‌تواند تعداد برچسب‌های^۲ درست تشخیص داده شده با طبقه‌های متفاوت را مشخص کند و این موضوع ممکن است در چارچوب مسائل نامتوازن منجر به نتیجه‌گیری‌های اشتباه شود. برای مثال، فرض کنید بانکی قصد ایجاد یک طبقه‌بند را دارد که بتواند در آینده پیش‌بینی کند به کدامیک از مشتریان وام دهد. تعداد مشتریانی که شرایط وام گرفته را ندارند تنها ۰٪ از کل مشتریان را تشکیل می‌دهند. حال اگر طبقه‌بند پیش‌بینی کند که تمام مشتریان شرایط وام گرفته را دارند، دقت بسیار بالایی خواهد داشت؛ یعنی ۹۸٪ اما طبقه‌بند نمی‌تواند مشتریان بدحساب را در میان مشتریان دیگر مشخص کند. بنابراین اگر طبقه‌بندی بتواند سبب پیش‌بینی درست در طبقه اقلیت شود، بسیار مناسب خواهد بود (Tong et al., 2011). به همین دلیل، در مسائل نامتوازن از معیارهای دیگری استفاده می‌شود. در این مقاله معیار AUC را برای ارزیابی کارایی الگوریتم‌های بیان شده به کار می‌بریم.

$$AUC = \frac{1 + TP_{rate} - FP_{rate}}{2} \quad (2)$$

در معادله بالا TP_{rate} میزان نمونه‌های مثبتی را که به درستی مثبت پیش‌بینی شده‌اند، نسبت به کل نمونه‌های مثبت نشان می‌دهد و FP_{rate} میزان نمونه‌های منفی که به‌اشتباه مثبت پیش‌بینی شده‌اند، نسبت به کل نمونه‌های منفی را مشخص می‌کند.

1- Confusion Matrix

2- Label

(شکل ۲-۳): نواحی فازی تعریف شده توسعه / ایشیبوچی

۳-۳- روش های تخصیص وزن قوانین

برای وزن دهنی به قوانین، روش های متفاوتی ارائه شده است. از میان تمامی معیارهای ارائه شده، چهار معیار بیش از سایر معیارها کاربرد دارند. این چهار فرمول وزن دهنی که کاربرد گسترده‌تری دارند (با درنظر گرفتن قوانینی به فرم معادله (۳)، عبارتند از (Ishibuchi & Yamamoto, 2005)):

معیار Confidence: بعد از تولید مجموعه قوانین، از این معیار می‌توان برای انتخاب بهترین قانون استفاده کرد. این معیار، میزان درجه تطبیق نمونه هایی که برچسب طبقه خروجی آنها با تالی قانون یکسان می باشد؛ نسبت به میزان درجه تطبیق تمامی نمونه ها با قانون مورد نظر را، محاسبه می کند و به صورت زیر تعریف می شود:

$$conf = \sum_{X_p \in Class C_j} \mu_j(X_p) / \sum_{p=1}^m \mu_j(X_p) \quad (4)$$

زمانی که چندین قانون با *confidence* یکسان وجود دارد، می توان از معیار *support* استفاده کرد؛ اما به صورت منطقی همواره تقریب *support* از معیار *confidence* بهتر است.

معیار support: از معایب این معیار امکان حذف قوانینی است که تعداد اندکی از نمونه های موجود در مجموعه داده را پوشش می دهند؛ اما قوانین پراهمیتی هستند و به صورت زیر تعریف می شود:

$$supp = 1/m \cdot \sum_{X_p \in Class C_j} \mu_j(X_p) \quad (5)$$

معیار lift: معیار *confidence* به تنها یکی برای توصیف درجه کیفیت یک قانون کافی نیست. قوانینی که دارای *confidence* بالایی هستند، ممکن است به صورت تصادفی یا شناسی باشند؛ چنین قوانینی زمانی به وجود می آیند که مشخص شود مقدم و تالی نسبت به یکدیگر مستقل

در روش اول (معروف به روش تولید قانون چای) ارتباط بین متغیرهای مسأله تشخیص داده می شود و یک وابستگی میان فضای ویژگی ها و فضای طبقه توسط گام های زیر ایجاد می شود:

۱. ساخت نواحی زبانی^۱ : دامنه تغییر هر ویژگی

مشخص می شود و نواحی فازی محاسبه می شوند.

۲. تولید قوانین فازی برای هر نمونه: برای انجام این

کار لازم است:

۱.۲. درجه تطبیق نمونه با نواحی فازی متفاوت به کمک یک نرم مدلشی^۲ محاسبه شود.

۲.۲. نمونه مورد نظر به ناحیه فازی با بیشترین درجه تطبیق^۳ اختصاص یابد.

۳.۲. یک قانون برای نمونه مورد نظر تولید کنیم که مقدم^۴ آن توسعه ناحیه فازی انتخاب شده مشخص شود و تالی^۵ آن، برچسب طبقه نمونه باشد.

۴.۲. وزن قانون محاسبه شود.

در روش دوم یعنی روش ایشیبوچی، به طور همزمان از چهار ناحیه فازی برای هر ویژگی استفاده می شود (شکل ۳-۲). الگوریتم درابتدا تمامی ترکیب های ممکن از مقدم های مجموعه های فازی را می سازد و سپس با یک تالی ترکیب می کند و یک قانون را تشکیل می دهد. برای کاهش محاسبات از قوانین به طول کمتر از سه استفاده می شود.

تالی های اختصاص یافته به قانون، براساس بیشترین مقدار اطمینان^۶ بدست می آیند. قوانین با توجه به برچسب طبقه، به M گروه تقسیم می شوند و هر گروه براساس معیار انتخاب قوانین مرتب می شود. درنهایت FRBCS با انتخاب Q قانون فازی از هر گروه ساخته می شود. به طور معمول Q مقداری کوچک انتخاب می شود تا پیچیدگی سامانه کاهش یابد و در اغلب کاربردها مقداری بین ۱۵ تا ۴۰ دارد.

در این مقاله از روش دوم برای تولید قوانین فازی استفاده می کنیم.

1- Linguistic Partitions

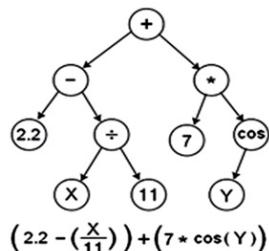
2- T-Norm

3- Compatibility Degree

4- Antecedent

5- Consequent

6- Confidence

(شکل ۳-۳): نمونه ای از مدل تکثری

۳. تولید جمعیت جدیدی از برنامه های رایانه ای براساس:

- کپی بهترین برنامه های موجود؛
- ایجاد برنامه های جدید با عمل جهش؛
- تولید برنامه های ژنتیک توسط عمل همببری.

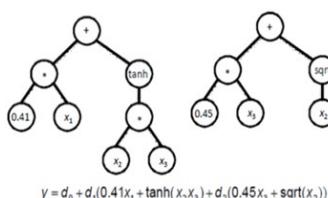
۴. انتخاب بهترین برنامه رایانه ای در هر نسل (بهترین جواب تا این مرحله) به عنوان نتیجه برنامه نویسی ژنتیک.

برخلاف برنامه نویسی ژنتیک سنتی، در برنامه نویسی ژنتیک چند زنگی هر کروموزوم از تعدادی ژن تشکیل شده است که هر کدام از ژن ها یک نمایش درختی دارند (Morrison et al., 2010).

یک کروموزوم چند زنگی شامل یک یا تعداد بیشتری ژن است که هر کدام یک درخت هستند. وزن های بهینه برای ژن ها با استفاده از روش کمترین مربعات خطأ به دست می آید. خروجی یک رگرسیون چند زنگی از مجموع وزن دار ژن ها به دست می آید و می تواند به صورت معادله زیر باشد:

$$y = d_0 + d_1 \times tree_1 + \dots + d_M \times tree_M \quad (8)$$

term بایاس، $d_{...}d_M$ وزن ژن ها و M تعداد ژن ها (درخت ها) و $tree_1...tree_M$ ژن های تشکیل دهنده کروموزوم فعلی است. شکل (۳-۴) یک مدل چند زنگی شبکه خطا با دو ژن و خروجی y با ورودی های x_1, x_2, x_3, x_4 را نشان می دهد (Searson.D et al., 2010).

(شکل ۳-۴): مثالی از مدل چند زنگی

هستند. یکی از معیارهایی که می تواند درجه استقلال و یا وابستگی را مشخص کند معیار lift است که به صورت زیر تعریف می شود:

$$lift = \frac{\sum_{X_p \in Class C_j} \mu_j(X_p)}{\sum_{p=1}^m \mu_j(X_p)} \quad (6)$$

• معیار recall: این معیار، میزان درجه تطبیق نمونه هایی که بر جسب طبقه خروجی آنها با تالی قانون یکسان است را نسبت به تعداد کل نمونه ها نشان می دهد و به صورت زیر تعریف می شود:

$$recall = \frac{\sum_{X_p \in Class C_j} \mu_j(X_p)}{m} \quad (7)$$

در معادلات (۶) تا (۷) X_p نمونه آموزشی، μ_j درجه تطبیق نمونه x_p با قانون j کلاس قانون زام، m تعداد نمونه ها را نشان می دهد و C_j بیان گر تعداد نمونه هایی است که طبقه آنها با طبقه قانون زام یکسان است. هر یک از چهار معیار فوق، با توجه به نوع کاربرد، می توانند برای وزن دهنده قوانین مورد استفاده قرار گیرند.

۴-۳ برنامه نویسی ژنتیک

یکی از الگوریتم های پردازش تکاملی، برنامه نویسی ژنتیک است که در اوائل دهه نود میلادی توسط جان کوزا مطرح و به تدریج توسعه داده شد.

تفاوت عمده آن با الگوریتم ژنتیک (GA) در نحوه نمایش جواب مسأله است. الگوریتم ژنتیک از یک رشته از اعداد برای نمایش جواب استفاده می کند؛ در حالی که برنامه نویسی ژنتیک برای رگرسیون خطی به کار می رود و در نسخه اصلی آن، هر کروموزوم یک عبارت یا معادله است که به صورت درخت نمایش داده می شود. در برنامه نویسی ژنتیک، مجموعه ای از توابع و پایانه ها^۱ را اختیار داریم که درخت های مزبور با استفاده از این توابع و پایانه ها ایجاد می شوند (شکل (۳-۳)). برنامه نویسی ژنتیک برای حل مسائل، شامل چهار مرحله است:

۱. ایجاد جمعیتی اولیه از ترکیب تصادفی توابع و پایانه ها برای مسأله؛
۲. اجرای هر برنامه در جمعیت و محاسبه مقدار شایستگی آن؛

برای اجرای الگوریتم برنامه‌نویسی ژنتیک، در ابتدای جمعیت تصادفی اولیه از N کروموزوم (با توجه به مجموعه توابع و پایانه‌ها) تولید می‌کنیم و در هر کروموزوم، وزن تمامی ژن‌ها را به دست می‌آوریم.

به طور کلی در یک مدل چندینی از برنامه‌نویسی ژنتیک، وزن هر ژن (d_i) در معادله (۸) به صورت $d_i = \frac{TP}{TP + FN}$ می‌باشد. برای دستیابی به وزنی دقیق‌تر در روش پیشنهادی، برای محاسبه وزن هر ژن یک سامانه طبقه‌بندی مبتنی بر قانون ایجاد می‌کنیم و معادله حاصل از ژن مورد بررسی را به عنوان وزن قوانین این سامانه در نظر می‌گیریم؛ سپس داده‌های آموخته را طبقه‌بندی کرده و در انتهای مقدار حاصل از معادله (۹) را به عنوان وزن آن ژن در نظر می‌گیریم؛ همچنین، مقدار ترم بایاس (d_0) را عددی تصادفی در بازه $[0, 1]$ قرار می‌دهیم.

$$d_i = \frac{TP}{TP + FN} \quad (9)$$

پس از محاسبه وزن تمامی ژن‌ها، کروموزوم از ترکیب این ژن‌ها و ترم بایاس تشکیل می‌شود. مابقی کروموزوم‌ها نیز بدین شکل تولید می‌شوند و فضای جستجوی برنامه‌نویسی ژنتیک را تشکیل می‌دهند. بنابراین به طور غیرمستقیم فضای جستجوی برنامه‌نویسی ژنتیک را معین کردیم؛ با این وجود، هنوز نمی‌دانیم که چه عناصر یا قسمت‌هایی از این فضای جستجو مناسب می‌باشند. تابع شایستگی می‌تواند سودمندی هر نمونه حل (حاصل از این فضای جستجو) را اندازه‌گیری کند. تابع شایستگی مورد استفاده برای ارزیابی کروموزوم در برنامه‌نویسی ژنتیک، میانگین هندسی نرخ‌های درست (یا همان GM) می‌باشد:

$$GM = \sqrt{\frac{TP}{TP + FN} \cdot \frac{TN}{FP + TN}} \quad (10)$$

درنهایت کروموزومی که بیشترین شایستگی را در کل تکرارها به دست آورد به عنوان خروجی این مرحله در نظر گرفته می‌شود و در حقیقت این کروموزوم، بهترین عبارت به دست آمده برای وزن قوانین است.

قوانین ساخته شده در مرحله اول از الگوریتم پیشنهادی، به همراه وزن‌های تولید شده بالا، یک طبقه‌بند را تشکیل می‌دهند که از آن برای پیش‌بینی طبقه نمونه‌های آزمون استفاده می‌شود. شکل (۴-۵) فلوچارت روش پیشنهادی را نشان می‌دهد.

تمامی عملگرهای استفاده شده در الگوریتم ژنتیک در اینجا نیز قابل استفاده است؛ با این تفاوت که باید بر روی درخت‌ها اعمال شود (Searson.D, 2009).

۴- روش پیشنهادی

سامانه‌های طبقه‌بندی مبتنی بر قوانین فازی یکی از رایج‌ترین سامانه‌های مدل‌سازی فازی استفاده شده، برای حل مسائل طبقه‌بندی هستند و وزن دهی به قوانین اغلب برای بهبود دقت طبقه‌بندی استفاده می‌شود. در روش پیشنهادی برای تولید وزن قوانین از روشی تکاملی استفاده می‌کنیم و معادلات تولید شده با این روش را به عنوان فرمولی برای محاسبه وزن قوانین به کار می‌بریم.

به منظور پیاده‌سازی روش پیشنهادی، ابتدا قوانین را براساس روش ایشیوچی تولید می‌کنیم که نحوه تولید این قوانین در بخش ۲-۳ شرح داده شده است. پس از تولید قوانین، برای دستیابی به کارایی بهتر از روش وزن دهی به قوانین استفاده می‌کنیم. همان‌طور که در بخش ۳-۳ توضیح دادیم، معیارهای متفاوتی برای وزن دهی وجود دارد که در اغلب روش‌های ارائه شده از یک معیار (که ویژگی خاصی را در نظر می‌گیرد) برای وزن دهی استفاده می‌شود؛ در حالی که ممکن است استفاده از عبارتی خطی یا غیرخطی براساس ترکیب چند معیار، وزن مناسب‌تر و درنتیجه قوانین بهتری را ایجاد کند. به همین‌منظور و برای استفاده همزمان از چند معیار در وزن دهی قوانین، برنامه‌نویسی ژنتیک را به کار می‌بریم.

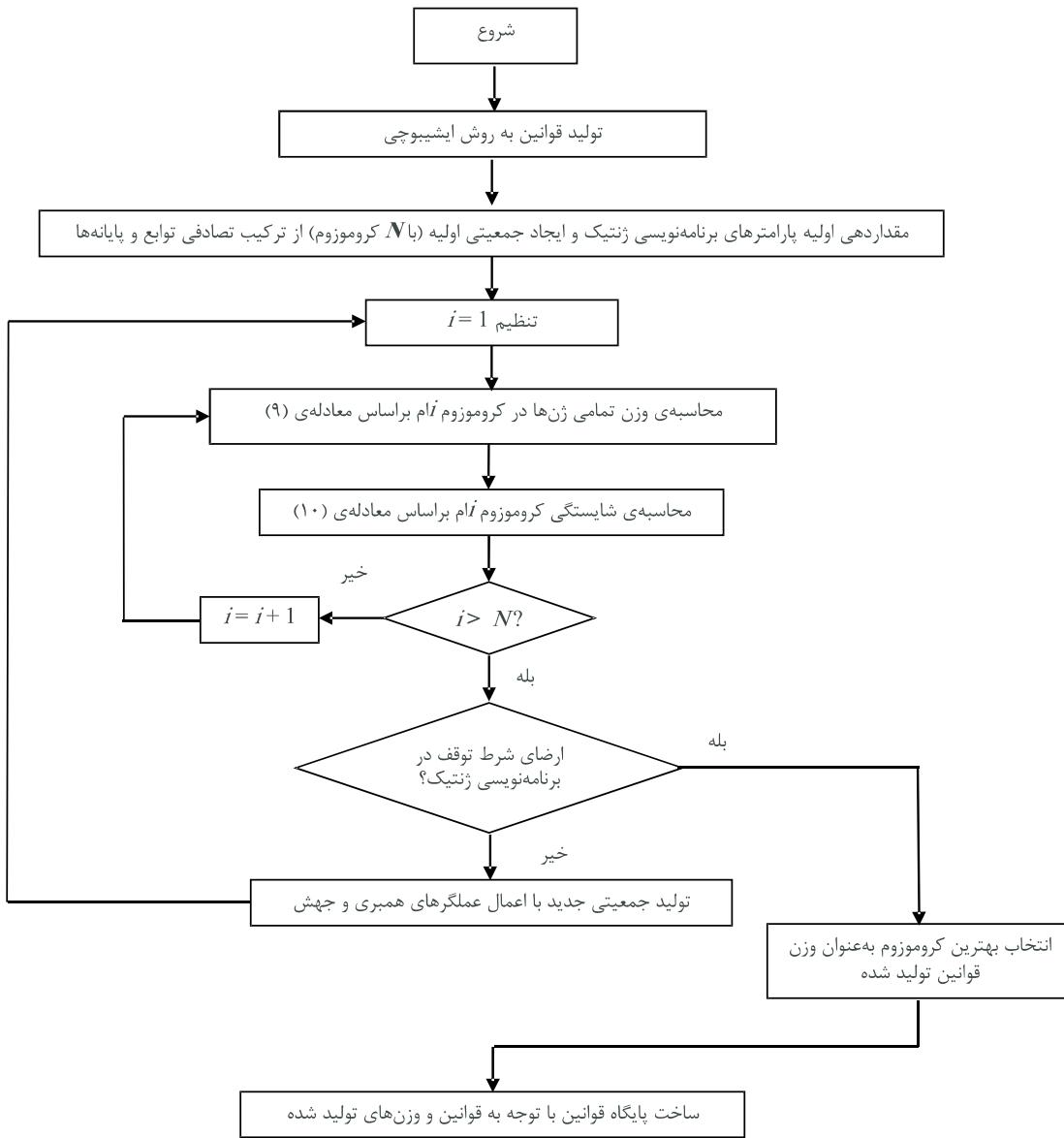
در الگوریتم برنامه‌نویسی ژنتیک، هر کروموزوم نشان‌دهنده یک یا چند درخت (یا عبارت) است که براساس مجموعه توابع و پایانه‌ها به دست آمده‌اند. بنابراین تعریف توابع و پایانه‌ها، دو گام مهم در برنامه‌نویسی ژنتیک است. از آنجایی که هدف از اجرای برنامه‌نویسی ژنتیک، دستیابی به عبارتی مناسب برای وزن قوانین است (که این عبارت ترکیبی از چند معیار وزن دهی است)، مجموعه پایانه‌ها را به صورت زیر تعریف می‌کنیم:

$$\text{Terminal} = \{ \text{confidence}, \text{support}, \text{lift}, \text{recall} \}$$

این مجموعه از چهار معیار وزن دهی که در بخش ۳-۳ توضیح دادیم، تشکیل شده است. مجموعه توابعی که در این الگوریتم استفاده می‌شود، مناسب با مسئله مورد نظر است؛ توابع به کار گرفته شده در این مقاله عبارتند از: $\{+, -, \times, \div, ^, \sin, \cos, \exp\}$

فصل نهم
پنجم

(شکل ۴-۵): فلوچارت الگوریتم پیشنهادی

می‌شود که در جدول (۵-۱) مقادیر نسبت داده شده به عملگرهای الگوریتم برنامه‌نویسی ژنتیک نشان داده شده است. مقادیر سایر عملگرهای این الگوریتم که در جدول (۱-۵) ذکر نشده‌اند، برابر با مقادیر پیش‌فرض برنامه‌نویسی ژنتیک در نظر گرفته می‌شود.

۵- تحلیل رفتار روش پیشنهادی

در این روش برای ساخت مدل از توابع عضویت مثلثی تعریف شده توسط ایشیبوچی استفاده می‌کنیم و مقدار $\mathcal{Q}$ را برابر بیست در نظر می‌گیریم؛ بنابراین تعداد کل قوانین تولید شده برابر چهل است. هم‌چنان به منظور دستیابی به وزن مناسب برای این قوانین، از برنامه‌نویسی ژنتیک استفاده

به تعداد نمونه‌های طبقه اقلیت (نرخ عدم توازن) را نشان می‌دهیم.

در این مطالعه، از بیست مجموعه داده از KEEL با نرخ عدم توازن متفاوت استفاده می‌کنیم. جدول (۵-۲) داده‌های استفاده شده را نمایش می‌دهد و برای هر مجموعه داده، تعداد نمونه‌ها، تعداد ویژگی‌ها، نام طبقه‌ها (اقلیت و اکثریت)، توزیع طبقه و نسبت تعداد نمونه‌های طبقه اکثریت

(جدول ۱-۵): مقادیر پارامترهای کنترلی در برنامه‌نویسی ژنتیک به منظور تنظیم وزن قوانین

پارامترهای کنترلی	مقدار
اندازه جمعیت	۱۰۰
نرخ همیری	۰/۸۵
نرخ جهش	۰/۱
ماکریم تعداد زن (طول عبارات ایجاد شده)	۴
تعداد تکرار	۱۰۰

(جدول ۲-۵): مجموعه داده‌های استفاده شده در مقاله

مجموعه داده‌ها	نمونه‌ها	ویژگی‌ها	کلاس	توزیع کلاس	عدم توازن
Ecoli0vs1	220	7	(im, cp)	(35.00, 65.00)	1.86
Wisconsin	683	9	(malignant, benign)	(35.00, 65.00)	1.86
Pima	768	8	(tested-positive, tested-negative)	(34.84, 66.16)	1.90
Iris0	150	4	(Iris-Setosa, reminder)	(33.33, 66.67)	2.00
Vehicle2	846	18	(bus, reminder)	(28.37, 71.63)	2.52
Glass0123vs456	214	9	(non-window glass, reminder)	(23.83, 76.17)	3.19
Vehicle0	846	18	(van, reminder)	(23.64, 76.17)	3.23
Ecoli1	336	7	(im, reminder)	(22.92, 77.08)	3.36
New-thyroid2	215	5	(hypo, reminder)	(16.89, 83.11)	4.92
New-thyroid1	215	5	(hyper, reminder)	(16.28, 83.72)	5.14
Ecoli2	336	7	(pp, reminder)	(15.48, 84.52)	5.46
Segment0	2308	19	(brickface, reminder)	(14.26, 85.74)	6.01
Glass6	214	9	(headlamps, reminder)	(13.55, 86.45)	6.38
Yeast3	1484	8	(ME3, reminder)	(10.98, 89.02)	8.11
Ecoli3	336	7	(iMU, reminder)	(10.88, 89.12)	8.19
Page-blocks0	5472	10	(reminder, text)	(10.23, 89.77)	8.77
Vowel0	988	13	(hid, reminder)	(9.01, 90.99)	10.10
Glass4	214	9	(containers, reminder)	(6.07, 93.94)	15.47
Yeast1458vs7	482	8	(POX, CYT)	(4.15, 95.85)	23.10
Yeast5	1484	8	(ME1, reminder)	(2.96, 97.04)	32.78

آزمون در نظر گرفته می‌شود. به عبارت دیگر ۸۰٪ از داده‌ها برای آموزش و ۲۰٪ به منظور آزمون به کار می‌روند. این عمل را پنج مرتبه تکرار می‌کنیم، به‌طوری که تمامی داده‌ها یکبار به عنوان داده آزمون مورد استفاده قرار گیرند. بنابراین تعداد مدل‌های ساخته شده برابر با تعداد افزارها خواهد بود.

برای دستیابی به نتایج دقیق‌تر، روش صحت متقاطع پنج‌تایی بر روی مجموعه داده‌ها اعمال می‌شود. در این روش، مجموعه داده به پنج قسمت با تعداد نمونه برابر افزایش می‌شود و در فرآیند ساخت مدل، چهار قسمت به عنوان مجموعه داده آموزشی و یک قسمت به عنوان مجموعه داده

دستیابی

ستون آخر این جدول، عبارات حاصل از اعمال برنامه نویسی ژنتیک چند رنگی بر روی هر مجموعه داده را بیان می کند.

جدول (۵-۳)، میانگین AUC به دست آمده از اعمال روش پیشنهادی بر روی مجموعه داده های آزمون را نشان می دهد.

(جدول ۳-۵): بهترین عبارت به دست آمده با استفاده از روش پیشنهادی

مجموعه داده ها	نتایج روش پیشنهادی	بهترین عبارت به دست آمده در روش پیشنهادی
Ecoli0vs1	0.9893	$0.974 * lift + 1.082$
Wisconsin	0.9814	$0.9707 * \cos(conf) - 0.0159$
Pima	0.7528	$0.8022 * (lift^4) + 0.6306 * lift + 0.4692$
Iris0	1.0000	$conf + 0.1715$
Vehicle2	0.7625	$0.7752 * lift + 0.7752 * (lift^2) + 0.8605$
Glass0123vs456	0.9174	$0.9804 * lift - 0.9804 * conf + 0.9804 * lift^2 + 0.5077$
Vehicle0	0.8981	$7.785 * lift + 0.9541$
Ecoli1	0.9264	$0.974 * conf * lift + 0.2343$
New-thyroid2	0.9839	$conf - 2 * sup + 0.1864$
New-thyroid1	0.9834	$0.4571 * \cos(recall) + 0.9714 * conf * lift + 0.1034$
Ecoli2	0.8766	$0.9615 * lift + 0.9502$
Segment0	0.9841	$lift + 0.9422 * lift * (conf^2) + 0.8038$
Glass6	0.9401	$0.8966 * conf - 0.8966 * recall + 0.931 * \cos(lift) + 0.4918$
Yeast3	0.9137	$lift - 0.271$
Ecoli3	0.8882	$0.9714 * lift + 0.508$
Page-blocks0	0.7358	$0.542 * \exp(lift) + 0.5302$
Vowel0	0.9222	$0.8556 * lift + 0.3535$
Glass4	0.6987	$\text{abs}(conf - lift) + 0.1818$
Yeast1458vs7	0.7841	$0.55 * lift + 0.8762$
Yeast5	0.8966	$0.8864 * (lift^2) + 0.3001$

تحقیق محسوب می شود. به همین منظور، برای بررسی نتایج و مقایسه الگوریتم پیشنهادی از سه الگوریتم شناخته شده طبقه بندی استفاده می کنیم که عبارتند از: C4.5 (Lopez et al., 2012) • C4.5 (C4.5 Lopez et al., 2012) • تولید کننده درخت تصمیم است. درخت تصمیم به صورت بالا-پایین با استفاده از information gain (تفاوت در بی نظمی)- ناشی از انتخاب یک ویژگی برای شکاف داده- ساخته می شود. ویژگی با بالاترین information gain سپس الگوریتم در زیر فهرست های کوچک تر تکرار می شود.

SVM (Lopez et al., 2012) •: یکی از روش هایی که در حال حاضر به صورت گسترده ای برای مسئله دسته بندی مورد استفاده قرار می گیرد، روش ماشین بردار پشتیبان

همان طور که در این جدول مشاهده می کنید در اکثر مجموعه داده ها، معیار $lift$ در ساخت عبارت مربوط به وزن قوانین استفاده شده است و با افزایش نرخ عدم توازن این معیار از عناصر اصلی تشکیل دهنده وزن قوانین است. یکی از دلایل این امر تمایل نسبی این معیار به نمونه های مثبت است؛ زیرا وجود r (در مخرج کسر) در معیار $lift$ سبب می شود قوانین با خروجی اکثریت وزن کمتری نسبت به قوانین با خروجی اقلیت داشته باشند (r بیان گر تعداد نمونه هایی است که خروجی آن ها با خروجی قانون مورد نظر یکسان است؛ بنابراین در قوانین با خروجی کلاس منفی، r مقدار بزرگ تری دارد؛ در نتیجه مقدار $lift$ کاهش می یابد). این موضوع نشان دهنده توجه طبقه بند به نمونه های مثبت و در نتیجه افزایش احتمال پیش بینی درست این نمونه هاست. تحلیل روش پیشنهادی از وظایف اصلی در یک

الگوریتم‌ها بر روی مجموعه‌داده‌های مورد بررسی نشان داده شده است. این نتایج، میانگین مربوط به پنج‌بار اجرای داده‌های آزمون است. در این جدول، روشی که از دیگر روش‌ها عملکرد بهتری دارد به صورت پرنگ مشخص شده است. با مشاهده جدول درمی‌یابیم که روش پیشنهادی عملکرد بهتری نسبت به سایر روش‌ها دارد. نتایج آزمایش‌ها در جدول (۴-۵) نشان می‌دهد که روش پیشنهادی میانگین بالاتری در اکثر مجموعه‌داده‌ها به دست آورده است. با این حال، ارزیابی تنها براساس مشاهده مشخص نمی‌کند که آیا میان روش‌های مختلف، تفاوت قابل ملاحظه‌ای وجود دارد یا خیر.

در اینجا از آزمون‌های آماری برای اطمینان از وجود تفاوت معنی‌دار میان روش‌ها استفاده می‌کنیم. منظور از تفاوت معنی‌دار این است که اختلاف میان روش‌ها به حد کافی بزرگ باشد تا بتوان اطمینان حاصل کرد که نتایج به طور تصادفی یا بر اثر شانس، بهتر نشده‌اند. بنابراین برای تحلیل دقت‌های گزارش شده، از روش‌های ارائه شده در نرم‌افزار Alcalá-Fdez et al., 2011 (KEEL) استفاده می‌کنیم.

برای ارزیابی کارایی روش پیشنهادی آزمون فریدمن را به کار می‌بریم که یک آزمون آماری، مبتنی بر مقایسه چندین روش است. این آزمون، هر الگوریتم را به‌طور جداگانه برای هر مجموعه‌داده رتبه‌بندی می‌کند و به الگوریتمی که بهترین نتیجه را به دست آورد رتبه یک و به بدترین الگوریتم، رتبه M (در صورتی که M الگوریتم را با هم مقایسه کنیم) می‌دهد. در مواردی که مقادیر و درنتیجه رتبه‌های یکسان وجود دارد، میانگین رتبه‌ها محاسبه می‌شود. فرضیه صفر، بیان می‌کند که تمامی الگوریتم‌ها یکسان هستند؛ درحالی که رد این فرضیه، وجود تفاوت میان الگوریتم‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد. روش کار آزمون فریدمن به صورت زیر می‌باشد:

فرض می‌کنیم که r_i رتبه زامین از میان k الگوریتم در i آمین مجموعه داده (از میان N مجموعه داده) است. آزمون فریدمن میانگین رتبه‌ها را با هم مقایسه می‌کند که با استفاده از معادله (۱۱) محاسبه می‌شود:

$$R_j = \frac{1}{N} \cdot \sum_i r_i^j \quad (11)$$

یا SVM است. در اصل SVM‌ها برای طبقه‌بندی دو طبقه خطی با استفاده از margin طراحی شده‌اند، که margin به معنی کمینه فاصله از ابرصفحه جداکننده تا نزدیک‌ترین نقاط داده است.

• 3-NN (Lopez et al., 2012) نمونه در مجموعه داده‌ها که به الگوی آزمون نزدیک‌ترند را پیدا می‌کند. یک نمونه آزمون به الگوریتم داده می‌شود؛ الگوریتم فاصله (یا شباهت) بین نمونه آزمون و تمامی نمونه‌های آموزشی را محاسبه می‌کند تا سه نزدیک‌ترین همسایه‌اش را پیدا کند. طبقه نمونه آزمون با بیش‌ترین کلاس در میان سه نزدیک‌ترین نمونه به دست می‌آید.

همچنین روش پیشنهادی را با چهار سامانه طبقه‌بندی مبتنی بر قانون مقایسه می‌کنیم که عبارتند از: • FH-GBML (Lopez et al., 2010) طبقه‌بندی با استفاده از روش Pittsburgh ساخته می‌شود که در آن هر کروموزوم نشان‌دهنده یک پایگاه قوانین است. همچنین روش GCCL را برای اصلاح قوانین به کار می‌برد که باعث ایجاد قوانینی کاراتر می‌شود.

• SGERD (Mansoori et al., 2008) این تکنیک، با به کارگیری الگوریتم ژنتیک یک سامانه طبقه‌بندی مبتنی بر قانون تکاملی را ایجاد و در حقیقت یک مجموعه فشرده از قوانین مناسب را استخراج می‌کند. تعداد تکرار در الگوریتم ژنتیک محدود است و به ابعاد مسئله بستگی دارد. انتخاب کروموزوم در این روش غیرتصادفی است و تنها بهترین کروموزوم می‌تواند به حیات خود ادامه دهد.

• Chi-FRBCS (Fernandez et al., 2008) در این روش تعداد برچسب‌های فازی، روش‌های وزن‌دهی و استفاده از نرم‌های مختلف مخالف مورد بررسی قرار گرفت و درنهایت یک سامانه طبقه‌بندی مبتنی بر قوانین فازی با کارایی بالاتر به عنوان طبقه‌بند ایجاد شد.

• GFS-Max LogitBoost (Sánchez & Otero, 2007) در این روش، یک مدل طبقه‌بندی با استفاده از طبقه‌بندی‌های logistic regression boosting ایجاد می‌شود.

در جدول (۵-۶)، نتایج حاصل از اعمال این

پژوهی
دانش

(جدول ۴-۵): مقایسه میانگین هندسی روش پیشنهادی با هفت روش طبقه‌بندی دیگر

Dataset	C4.5	SVM	3-NN	FH-GBML	SGERD	Chi-FRBCS	GFS-MLB	Current method
Ecoli0vs1	0.9832	0.9671	0.5000	0.9762	0.9754	0.9651	0.9600	0.9893
Wisconsin	0.9454	0.9666	0.9658	0.9620	0.9245	0.4080	0.9564	0.9814
Pima	0.7012	0.7194	0.6703	0.6980	0.6438	0.7041	0.7048	0.7528
Iris0	0.9900	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	0.9900	1.0000
Vehicle2	0.9561	0.9527	0.9736	0.8204	0.6244	0.9636	0.8612	0.7625
Glass0123vs456	0.9155	0.9043	0.8888	0.8888	0.8401	0.8625	0.8962	0.9174
Vehicle0	0.9296	0.9490	0.9379	0.8348	0.5930	0.8591	0.8669	0.8981
Ecoli1	0.8586	0.8192	0.7636	0.8480	0.4945	0.8600	0.8511	0.9264
New-thyroid2	0.9373	0.9829	0.9373	0.9546	0.7257	0.8409	0.8488	0.9839
New-thyroid1	0.9143	0.9829	0.9659	0.9931	0.7428	0.8413	0.9571	0.9834
Ecoli2	0.8641	0.7351	0.8302	0.8550	0.4963	0.9184	0.8813	0.8766
Segment0	0.9826	0.9927	0.5000	0.9709	0.4997	0.9931	0.8029	0.9841
Glass6	0.8132	0.9198	0.9140	0.9032	0.8885	0.8372	0.8864	0.9401
Yeast3	0.8597	0.6299	0.8171	0.8321	0.5523	0.5007	0.8278	0.9137
Ecoli3	0.7280	0.5000	0.6598	0.7674	0.4665	0.7933	0.6976	0.8882
Page-blocks0	0.9221	0.8218	0.9075	0.8116	0.5986	0.7209	0.7011	0.7358
Vowel0	0.9706	0.8950	0.9939	0.8256	0.7710	0.9976	0.9133	0.9222
Glass4	0.9997	0.5592	0.8425	0.6479	0.5666	0.8210	0.7849	0.6987
Yeast1458vs7	0.5000	0.5000	0.5144	0.4985	0.5000	0.6574	0.5000	0.7841
Yeast5	0.6135	0.5000	0.8128	0.6783	0.5000	0.4399	0.5236	0.8966

بهترین عملکرد را خواهد داشت. آشکار است که، میانگین رتبه نسبت داده شده به روش پیشنهادی کمتر از رتبه روش‌های دیگر است. بنابراین روش پیشنهادی، بهترین روش اجرایی است.

بعد از اطمینان از وجود تفاوت با استفاده از آزمون فریدمن، از آزمون post hoc استفاده می‌کنیم تا تشخیص دهیم که آیا روش کنترلی (که بهترین روش در آزمون فریدمن است) تفاوت معناداری با روش‌های دیگر شرکت‌کننده در مقایسه دارد یا خیر (Garcia et al., 2010). استفاده شده در این مقاله، آزمون Finner Post hoc روشی Finner مقدار α را در یک حالت گام پایین تنظیم می‌کند. این روش، فرضیه H_1 را رد می‌کند؛ اگر i کوچک‌ترین عدد صحیح باشد که $p_i > 1 - (1 - \alpha)^{i-1}$.

Finner روش‌های به دست آمده با اعمال روش‌های (به عنوان روش Post hoc انتخاب شده در این مقاله) بر روی نتایج آزمون فریدمن، در جدول ۵-۵ نشان داده شده است.

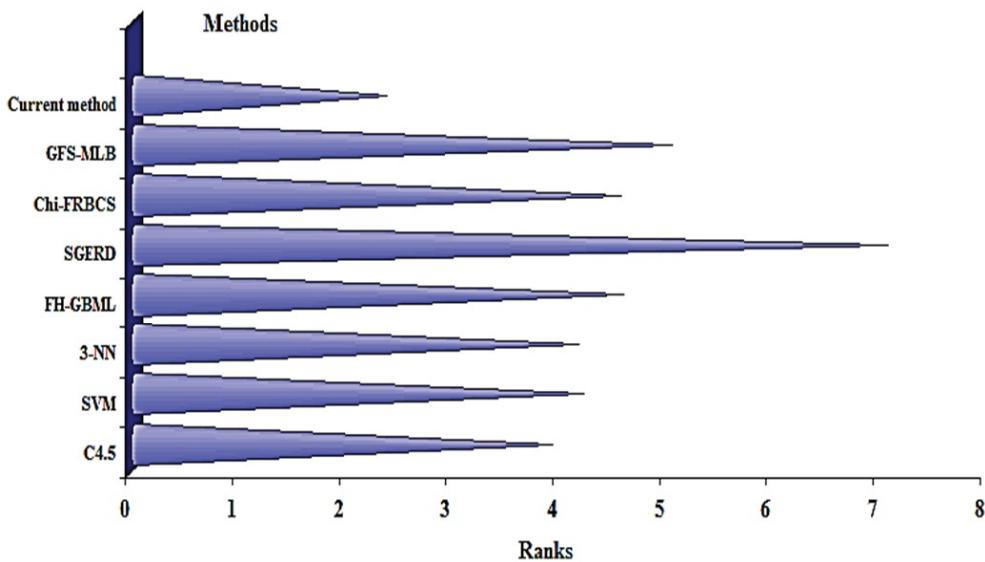
براساس فرضیه صفر (که بیان می‌کند تمامی الگوریتم‌ها برابرند و درنتیجه رتبه آنها (R_j) باید یکسان باشد) احتمال فریدمن براساس χ^2 با $k-1$ درجه آزادی به دست می‌آید و به صورت زیر محاسبه می‌شود (Demsar, 2006):

$$\chi^2_F = \frac{12N}{k(k+1)} \cdot [\sum_j R_j^2 - \frac{k(k+1)^2}{4}] \quad (12)$$

میانگین رتبه‌های به دست آمده برای هر روش با استفاده از آزمون فریدمن در شکل ۵-۶ نشان داده شده است. مقدار احتمال فریدمن، ۳۹.۹۲۰۸۳۳ با درجه آزادی هفت است و $p\text{-value}$ محاسبه شده با این آزمون ۱/۰۰۰۰۰۱ است.

به دلیل این که مقدار احتمال فریدمن از $p\text{-value}$ محاسبه شده بزرگ‌تر است؛ فرضیه صفر رد می‌شود. با توجه به این که روش با بهترین میانگین هندسی، کمترین رتبه را دارد؛ بنابراین روشی که کمترین میانگین رتبه را دارد،

(شکل ۶) : میانگین رتبه الگوریتم‌ها با استفاده از آزمون فریدمن

(جدول ۵-۵) : جدول مقایسه post hoc برای روش پیشنهادی ($\alpha = 0.05$) (فریدمن)

i	Algorithms	z	P	Finner
7	SGERD	6.066674	0	0.007301
6	GFS-MLB	6.43341	0.000553	0.014548
5	FH-GBML	2.862463	0.003972	0.021743
4	Chi-FRBCS	2.830048	0.004312	0.028885
3	SVM	2.26732	0.015852	0.035975
2	3-NN	2.20167	0.020114	0.043013
1	C4.5	2.000014	0.043578	0.05

برای محاسبه p -value های دقیق استفاده می‌شود. (۵-۶) نشان داده شده است. در این جدول نیز مقدار p -value تمامی روش‌ها کمتر از 0.05 است که نشان می‌دهد روش پیشنهادی عملکرد بهتری نسبت به سایر روش‌های مورد مقایسه دارد.

رویه Finner تمام فرضیه‌هایی را که $p - value \leq 0.05$ دارند، رد می‌کند. همان‌طور که جدول (۵-۵) نشان می‌دهد، رویه Finner ثابت می‌کند که روش پیشنهادی بهتر از هفت روش دیگر انجام می‌شود؛ زیرا تمامی روش‌ها $P_{Finner} \leq 0.05$ دارند و فرضیه صفر که نشان‌دهنده عملکرد یکسان روش‌هاست؛ رد می‌شود. بعد از انجام post hoc روش‌های تنظیم‌نشده

روش پیشنهادی عملکرد بهتری نسبت به سایر روش‌های مورد مقایسه دارد و بنابراین می‌توان نتیجه گرفت عبارات جدیدی که به عنوان وزن قوانین در نظر گرفته شده‌اند، منجر به بهبود کارایی طبقه بندی می‌شوند. درنهایت برای اثبات نتایج آزمایش، از آزمون‌های آماری استفاده کردیم.

۷- منابع

Alcalá-Fdez.J, Alcalá.R and Herrera.F, “A fuzzy association rule-based classification model for high-dimensional problems with genetic rule selection and lateral tuning”, IEEE Trans. On Fuzzy Systems, 2011, Vol. 19, 857-872.

Alcalá-Fdez.J , Fernández.A, Luengo.J, Derrac.J, García.S, Sánchez.L, Herrera.F, “KEEL data-mining software tool: data set repository, integration of algorithms and experimental analysis framework”, Journal of Multi-Valued Logic and Soft Computing, 2011, vol. 17, 255–287.

Chi.Z, Yan.H and Pham.T, “Fuzzy algorihms with applications to image processing and pattern recognition”, World Scientific, 1996, Vol. 10, 139-145.

Demsar.J, “Statistical comparisons of classifiers over multiple data sets”, Journal of Machine Learning Research, 2006, Vol. 7, 1-30.

Fernández.A, Berlanga.F, Jesus.M and Herrera.F, “Genetic Cooperative-Competitive Fuzzy Rule Based Learning Method using Genetic Programming for Highly Imbalanced Data-Sets”, IFSA-EUSFLAT Conference, 2009.

Fernandez.a, Garcia.S, Jesus.M.J and Herrera.F, “A study of the behavior of linguistic fuzzy rule based classification system in framework of imbalanced data-sets”, Fuzzy Sets and Systems, 2008, Vol. 159,

(جدول ۶) p-value های تنظیم شده (فریدمن)

i	Algorithms	Unadjusted p	p_Finner
7	SGERD	0	0
6	GFS-MLB	0.000554	0.001939
5	FH-GBML	0.004073	0.009478
4	Chi-FRBCS	0.004509	0.009478
3	SVM	0.016925	0.023614
2	3-NN	0.020137	0.023614
1	C4.5	0.045388	0.045388

۶- نتیجه گیری

در میان سامانه‌های طبقه بندی، کارایی سامانه‌های فازی سبب شده است که به طور گسترشده مورد استفاده قرار گیرند. از طرفی دیگر، استفاده از الگوریتم‌های تکاملی در مواردی که نیاز به پیدا کردن جوابی بهینه (نه لزوماً بهترین جواب) داریم باعث سرعت بخشی در عملکرد طبقه بندی می‌شود. هدف اصلی این تحقیق ایجاد بهبود در الگوریتم‌های طبقه بندی نامتوازن با استفاده از تئوری فازی و الگوریتم‌های تکاملی است.

از جمله موفق‌ترین و پرکاربردترین سامانه‌های طبقه بند فازی، سامانه‌های طبقه بندی مبتنی بر قوانین فازی است که در حوزه مسائل نامتوازن نیز با اعمال تغییرات و اصلاحات بر روی روش‌های موجود، نتایج قابل قبولی کسب کرده‌اند. در این مقاله، مسئله طبقه بندی مجموعه داده‌های نامتوازن را با استفاده از سامانه‌های طبقه بندی مبتنی بر قانون مورد بررسی قرار دادیم و برای این منظور، یک روش جدید تکاملی، برای تخصیص وزن در سامانه‌های طبقه بندی مبتنی بر قوانین فازی ارائه دادیم. این تکنیک براساس gptips برنامه نویسی ژنتیک چندزیستی است که با استفاده از پیاده‌سازی شده است. بهترین عبارت به دست آمده با استفاده از این الگوریتم برای قوانین در هر مجموعه داده، معین شد؛ که این عبارت، معیار ترکیبی جدیدی از confidence

recall و lift support برای وزن دهی قوانین است.

همچنین کارایی قوانین فازی استخراج شده از داده‌های عددی را (برای مسائل طبقه بندی که از روش وزن دهی پیشنهادی استفاده می‌کنند)، بررسی کردیم. نتایج شبیه سازی بر روی بیست مجموعه داده شناخته شده keel نشان می‌دهد که در اکثر مجموعه داده‌های مورد بررسی،

- Oh. S, Lee.M.S and Zhang.B, "Ensemble Learning active example selection for imbalanced biomedical data classification", IEEE/ACM Trans. On computational biology and bioinformatics, 2011, Vol. 8, No. 2, 316-324.
- Sánchez.L, Otero.J, "Boosting fuzzy rules in classification problems under single-winner inference", International Journal of Intelligent Systems, 2007, vol. 22, 1021-1034.
- Searson.D, "GPTIPS: Genetic Programming & Symbolic Regression for MATLAB", <http://gptips.sourceforge.net>, 2009.
- Searson.D, Leahy.D and Willis.M, "GPTIPS: An Open Source Genetic Programming Toolbox For Multigene Symbolic Regression", 2011, Proceeding of International MultiConference of Engineers and Computer Scientist, 2010.
- Sun.Y, Wong.A.K.C and Kamel.M.C, "Classification of imbalanced data: a review", International Journal of Pattern Recognition and Artificial Intelligence, 2009, vol. 23, 687-719.
- Tahir.M, Kittler.J and Yan.F, "Inverse random under sampling for class imbalance problem and its application to multi-label classification", Pattern Recognition, 2012, Vol. 45, 3738-3750.
- Tong.L.I, Chang.Y.C and Lin.C.S, "Determining the optimal re-sampling strategy for classification model with imbalanced data using design of experiments and response surface methodologies" Expert Systems With Applications, 2011, Vol. 38, 4222-4227.
- Wang.L and Mendel.J, "Generating fuzzy rules by learning from examples" IEEE Trans. Systems Man Cybernet, 1992, Vol. 25, 353-361.
- Williams.D.P, Myers.V, and Silvious.M.S, "Mine classification with imbalanced data", IEEE Transactions on Geoscience and Remote Sensing Letters, 2009, vol. 6, 528-532.
- Yen.S and Lee.Y.S, "Cluster-based under-sampling approaches for imbalanced data distributions", Expert Systems with Applications, 2009, vol. 36, 5718-5727.
- Yu.H, Ni.J, and Zhao.J, "ACOSampling: An ant colony optimization-based undersampling method for classifying imbalanced DNA microarray data", Neurocomputing, 2013, vol. 101, 309-318.
- Galar.M, Fernandez.A, Barrenechea.E and Bustince.H, "A review on ensembles for the class imbalance problem: Bagging-, Boosting-, and Hybrid-based approaches", IEEE Trans. On systems, man, and cybernetics-Part C: Applications and Review, 2012, Vol. 42, 463-484.
- Garcia.S, Derrac.J, Triguero.I, Carmona.C, Herrera.F, "Evolutionary-based selection of generalized instances for imbalanced classification", Knowledge-Based Systems, 2012, Vol. 25, 3-12.
- Garcia.S, Fernandeaz.A, Luengo.J, Herrera.F, "Advanced nonparametric tests for multiple comparisons in the design of experiments in computational intelligence and data mining: Experimental analysis of power", Information Sciences, 2010, Vol. 180, 2044-2064.
- He.H and Garcia.E, "Learning from imbalanced data", IEEE Transactions on Knowledge and Data Engineering, 2009, vol. 21, 1263-1284.
- Ishibuchi.H and Yamamoto.T, "Fuzzy rule selection by multi-objective genetic local search algorithms and rule evaluation measures in data mining", Fuzzy Set and Systems, 2004, Vol. 141, 59-88.
- Ishibuchi.H, Yamamoto.T, "Rule weight specification in fuzzy rule-based classification systems", IEEE Trans. On fuzzy systems, 2005, Vol. 13, No. 4, 428-435.
- Lopez.V, Fernandez.A and G.Moreno-Torres.J, Herrera.F, "Analysis of preprocessing vs. cost-sensitive learning for imbalanced classification. Open problems on intrinsic data characteristics", Expert Systems With Application, 2012 ,Vol.39, 6585-6608.
- Lopez.V, Fernandez.A and Herrera.F, "A first approach for cost-sensitive classification with linguistic genetic fuzzy systems in imbalanced data-sets", IN 10th International conference on intelligent systems design and applications, ISDA, 2010, 676-681.
- Lopez.v, Fernandez.A, Jesus.M, Herrera.F, "A hierarchical genetic fuzzy system based on genetic programming for addressing classification with highly imbalanced and borderline datasets", Knowledge-Based Systems, 2013, Vol. 38, 85-104.
- Mansoori.E, Zolghadri.M, Katebi.S, "SGERD: A Steady-State Genetic Algorithm for Extracting Fuzzy Classification Rules From Data", IEEE Transactions on Fuzzy Systems, 2008, vol. 16, 1061-1071.
- Morrison.G, Searson.D, Willis.M, "Using genetic programming to evolve a team of data classification", World Academy of Science, Engineering and Technology, 2010, Vol. 72, pp. 261-264.

فصلنامه
علوم انسانی

محبوبه مهدیزاده مدرک کارشناسی خود را در رشته مهندسی کامپیوتر گرایش نرم افزار در سال ۱۳۸۹ از دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد اخذ کرد. وی تحصیلات خود را در مقطع

کارشناسی ارشد کامپیوتر گرایش هوش مصنوعی در دانشگاه شهید باهنر کرمان در سال ۱۳۹۲ به پایان رسانده است. زمینه های پژوهشی مورد علاقه ایشان پردازش تصویر، یادگیری ماشین، داده کاوی و الگوریتم های تکاملی است.

نشانی رایانامه ایشان عبارت است از:

mh.mahdizadeh@gmail.com

مهدي افتخاري مدرک کارشناسی خود را در سال ۱۳۷۹ در رشته مهندسی کامپیوتر گرایش سخت افزار از دانشگاه شیراز، و مدارک کارشناسی ارشد و دکترا خود را نيز

به ترتیب در سال های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۶ در رشته مهندسی کامپیوتر گرایش هوش مصنوعی از همان دانشگاه اخذ کرد. وی از سال ۱۳۸۶ تاکنون عضو هیأت علمی دانشکده مهندسی کامپیوتر دانشگاه شهید باهنر کرمان است. حوزه های تخصصی ایشان شامل مدل سازی و سامانه های فازی، الگوریتم های تکاملی، داده کاوی، یادگیری ماشین و کاربرد روش های هوشمند در بیوانفورماتیک است. وی تاکنون بیش از شصت مقاله در نشریات معترف علمی و کنفرانس ها منتشر کرده است.

نشانی رایانامه ایشان عبارت است از:

m.eftekhari@mail.uk.ac.ir